

ІСТОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

УДК 908. 91

DOI:<https://doi.org/10.25128/2519-4577.25.3.1>

Любомир ЦАРИК, доктор географічних наук, професор,
завідувач кафедри геоecології та гідрології, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0944-1905>
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
46015, вул. М.Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Україна

60-Й ВИПУСК ФАХОВОГО ЧАСОПISУ: УЧАСТЬ РЕГІОНАЛЬНИХ НАУКОВИХ ЦЕНТРІВ У ЙОГО СТАНОВЛЕННІ ТА РОЗВИТКУ

Розкрито передумови розвитку географічних досліджень у Тернопільському науковому центрі, висвітлено особливості становлення і розвиток фахового наукового часопису „Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія географія”, проаналізовано роль регіональних наукових центрів у формуванні його Звернуто увагу на оригінальні публікації авторів у різних рубриках, участь професорів у редакційній колегії, популяризації часопису в регіональних наукових центрах, Україні.

Ключові слова: Тернопільський науковий центр, географічні дослідження, науковий часопис, тематики публікацій, науковий внесок регіональних наукових центрів.

Lyubomyr TSARYK, Doctor of Geographical Sciences, Professor,
Head of the Department of Geoecology and Hydrology, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0944-1905>
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
46015, Ternopil, M. Kryvonosa St., 2

60TH ISSUE OF THE PROFESSIONAL JOURNAL: PARTICIPATION OF REGIONAL SCIENTIFIC CENTERS IN ITS ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT

The prerequisites for the development of geographical research at the Ternopil Scientific Centre, the role of scientific developments of departments, and preparation for the defence of candidate and doctoral dissertations are revealed. The features of the formation and development of the professional scientific journal "Scientific Notes of the Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University. The series 'Geography' is highlighted, and the published works of 60 issues of the journal are analysed. Attention is drawn to the original publications of authors in various sections, the participation of professors in the editorial board, the role of regional scientific geographical centres and their contribution to the formation and popularisation of the professional journal in Ukraine. The sections of the scientific journal are analysed both in terms of the number of publications and their content. The best and most original articles by specific authors are noted, as well as the tasks set in them, aimed at the development of branch geographical, geoecological, and georecreational sciences.

The official mailing of the journal, as well as its distribution among libraries of higher educational institutions, authors of publications contributes to the popularization of the materials of the publication among scientists, master's students and students of higher educational institutions, employees of scientific research, environmental protection institutions, teachers of geography, ecology.

We see the prospect of the development of the scientific publication in the combination of traditional publications with materials of special issues dedicated to the holding of international and all-Ukrainian scientific forums in the region. The editorial board considers it appropriate to propose as topics for coursework from relevant educational programs to prepare a series of creative publications for detailed coverage of the role of scientific geographical centers in the formation of the journal and the popularization of geographical knowledge among the scientific community. It is necessary to expand the publication of scientific reviews of important scientific publications, in order to popularize them in the geographical information space of Ukraine.

In the late 90s - early 2000s, the formation of "Scientific Notes of the TNPU. Series: Geography" took place as a professional scientific publication recognized in wide circles of the geographical community. The 60 issues of the journal published over 28 years demonstrate that it plays an important role in popularizing the latest geographical achievements, geographical knowledge among scientific centers and student youth. In the formation of the publication, a special role belongs to representatives of regional geographical centers of education and science, all of its authors without exception.

Keywords: Ternopil Scientific Centre, geographical research, scientific journal, publication topics, scientific contribution of regional scientific centres.

Постановка науково-практичної проблеми у загальному вигляді. Розвиток регіона-

льних географічних центрів в Україні, який активізувався на початку 90-х років минулого

століття з визнанням її незалежності, обумовив становлення низки нових фахових наукових видань. Формування наукових регіональних центрів одним із провідних завдань передбачало створення осередків видання наукової інформації для її популяризації, доступності науковій громаді, вчителю, студентській і учнівській молоді.

Виклад основного матеріалу. Географічний осередок Тернопілля на сьогодні представлений географічним факультетом, його трьома кафедрами і трьома науковими лабораторіями, географічними осередками кафедр Західноукраїнського національного економічного університету, його підрозділами у м. Чорткові, м. Бучачі, географами Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту, Бережанського аграрного інституту, Заліщицького аграрного коледжу, Чортківського педагогічного і медичного училищ, Тернопільського кооперативного технікуму, Тернопільського технічного і медичного коледжів, лабораторією природничо-математичних дисциплін обласного інституту підвищення кваліфікації вчителів, вчителями географії загальноосвітніх шкіл, десятків професійно-технічних училищ тощо. Завдання, поставлені перед географічною освітою і наукою у незалежній Україні, вимагають поглибленого дослідження і вивчення географічних особливостей кожного регіону, області, адміністративного району територіальних громад.

Маючи такий багатий різносторонній географічний контингент осередок Тернопільського наукового центру проводить масштабні наукові дослідження з фізичної географії і ландшафтознавства, конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів, економічної і соціальної географії, рекреаційної географії і туризму.

Базові дослідження з фізичної географії і ландшафтознавства проводяться під егідою кафедри географії та методики її навчання в минулому під науковим керівництвом професорів Й. Свинка, Д. Ковалишин, М. Сивого, а нині професорів Л. Заставецької, М. Сивого. Науковцями кафедри ведуться тривалі вивчення екзогенних геологічних процесів і явищ, ґрунтоутворчих процесів і еволюції ґрунтового покриву, антропогенних змін ландшафтоутворчих процесів і компонентів природних систем, оцінки мінерально-ресурсного і землересурсного потенціалів тощо. Викладачами кафедри підготовлено низку підручників з геології, і навчальних посібників з метеорології, фізичної географії поверхні Землі для студентів вищих

навчальних закладів, а також ряд монографій з оцінки й аналізу мінеральних ресурсів Поділля, дослідження травертинових відкладів Західного Поділля, природних ресурсів Тернопілля, цікаві науково-популярні П. Дем'янчука (наук. кер. проф. Й. Свинко), С. Гулика (наук. кер. проф. Д. Ковалишин), О. Семенен, Б. Гавришка, Т. Капусти (наук. кер. проф. М. Сивий)

Конструктивно-географічний напрям дослідження еколого-географічних систем є пріоритетним на кафедрі геоекології та гідрології. Науковцями кафедри в рамках науково-дослідної лабораторії підготовлено кілька наукових монографій з проблем формування регіональних природоохоронних систем, оцінки й аналізу природних рекреаційних ресурсів, комплексного вивчення заповідних територій, оцінки природно-ресурсного потенціалу, природних ресурсів Тернопільщини, природокористування та охорони природи в басейнах малих річок. З проблем конструктивної географії і раціонального природокористування захищено 2 докторські (М. Сивий, Л. Царик) та 11 кандидатських дисертацій І. Чеболди, Л. Янковської, З. Герасимів, І. Касіяника, Л., Бабюк, С. Новицької, І. Вітенка, О. Греськів, М. Гінзули, І. Кузика, А. Серкіз (наук. кер. проф. Л. Царик), Кафедрою проведено 3 Міжнародні наукові конференції з проблем становлення і розвитку еколого-географічних досліджень, 4 міжнародні науково-практичні конференції «Подільські читання», підготовлено шкільні підручники з "Екології" для 10 і 11 класів.

Економіко- і соціально-географічні дослідження проводяться під патронатом кафедр економічної і соціальної географії. Під науковим керівництвом проф. І. Пушкара підготовлено і захищено кандидатські дисертації О. Садовником, Т. Лужанською, Л. Заєць, А. Кошілем, Н. Флінтою, Б. Заблоцьким, Т. Заставецьким і Л. Заставецькою. Колективом кафедри економічної і соціальної географії проведено ряд наукових конференцій з проблем розвитку регіональних суспільно-географічних досліджень, опубліковані шкільні підручники з географії України, навчальні посібники з картографії і топографії, методики викладання географії в школі і монографії.

На кафедрі географії України і туризму ведуться різноаспектні наукові дослідження із суспільної та історичної географії. Започатковані міжнародні наукові форуми з історичної географії і туризму. Науковцями кафедри підготовлено ряд монографій з проблем комплексного соціально-економічного розвитку об-

ласного регіону, регіональної екомережі Тернопільської області, оцінки природних умов і ресурсів Тернопільщини, а також навчальні посібники для студентів вузів з суспільної географії та шкільні підручники з географії України. Під науковим керівництвом проф. О.В.Заставецької захищені кандидатські дисертації А. Кузишина, І. Журби, М. Питуляка, І. Барни, С. Шепетюк, П. Царика, О. Яроменко, Н. Смочко, О. Рунців, Я. Штокало, Л. Альтгайм, Н. Копер, С. Задворного, О. Пушкара, Б.Пушкара, Л. Вавринів, М. Горун. Під науковим керівництвом доц. Б.І. Заставецького успішно захищені кандидатські дисертації Д.Т. Кача, Н. Стецько. Під науковим керівництвом доц. Я.О. Мариняка захищена кандидатська дисертація К.Дударчук.

У середині 90-х років минулого століття ВАК України та Міністерством освіти і науки України прийняте рішення про апробацію результатів кандидатських і докторських дисертацій на шпальтах наукових видань, що потребувало розширення існуючої мережі фахових наукових часописів. Технічна рада Тернопільського педагогічного університету на засіданні у 1997 році прийняла рішення про відродження наукового фахового видання вузу з його колишньою назвою «Наукові записки» з 8 серій, серед яких Серія: географія.

Постановою президії ВАК України від 11.09.1997 р. № 2/7 «Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету». Серія: географія затверджені як збірка наукових праць, в якій можуть публікуватися результати дисертаційних досліджень [1]. У 1998 році був опублікований перший номер наукового часопису. До складу редакційної колегії наукового видання увійшли [2]:

С.І. Іщук – доктор географічних наук, професор,

Я.І. Жупанський – доктор географічних наук, професор,

О.В. Заставецька – кандидат географічних наук, доцент,

І.П. Ковальчук – доктор географічних наук, професор,

Й.М. Свинко – кандидат геолого-мінералогічних наук, професор,

Л.П. Царик – кандидат географічних наук, доцент (головний редактор)

Науковцям було запропоновано наступні рубрики: історична географія та історія географії; фізична географія; економічна та соціальна географія; конструктивна географія та геоecологія; раціональне природокористування та охорона природи. Щороку з друку виходили

дві збірки травневого та листопадового випусків.

У 1999 році було прийнято рішення про запрошення до співпраці у редакційній колегії часопису двох знаних в Україні науковців – доктора географічних наук, професора С.П. Позняка та доктора економічних наук, професора Б.М. Данилишина. З відкриттям у багатьох вузах спеціальності „Туризм”, з'явилась необхідність появи у часописі нової рубрики з рекреаційної географії і туризму (2004). З 2006 року членами редакційної колегії збірки стали доктор географічних наук, професор М.Я. Сивий, кандидат географічних наук, доцент П.Л. Царик (відповідальний секретар), а з 2009 року у склад редакційної колегії увійшов доктор економічних наук, професор В.Я. Брич. У 2010 році до складу редакційної комісії запрошено проф. Рудька Г.І., а з 2011 року у склад редакційної колегії часопису включено проф. В.М. Петліна.

Часопис отримав свідоцтво про держреєстрацію 12.10.2010 року. Рішення Президії ВАК в якості фахового видання запроваджено наказом № 1328 від 11.12.2015 року. Напередодні було прийнято рішення про розширення редакційної колегії до 14 осіб із яких четверо представляли вищі навчальні заклади Польщі. Наказом МОІН № 886 від 02.07. 2020 року часопис затверджено згідно рішення Атестаційної комісії в якості фахового видання категорії «Б» за спеціальностями 106. Географія, 103. Науки про Землю, 101. Екологія, 242. Туризм. Редакційна колегія була розширена до 17 осіб із яких 7 осіб є представниками п'яти зарубіжних країн.

Географія авторів публікацій наукового часопису зведена у кілька таблиць сухої статистики. Однак вона є свідченням того, що фахове видання є необхідним і користується попитом наукової громадськості України. За двадцять вісімрічний період функціонування часопису випущено 60 його номерів, з яких шість номерів є спецвипусками міжнародних наукових конференцій [6]. Всього у виданні опубліковано близько 2000 статей науковцями усіх регіонів України. Частка докторів наук, професорів, які були авторами публікації коливалась від 7,0% у випуску №2 за 2017 рік до 55,0% у випуску № 1 за 2022 рік. Авторами 67% статей є доктори наук, професори, кандидати наук, доценти, старші наукові співробітники, провідні спеціалісти наукових, науково-дослідних установ, навчальних закладів. Близько 33% публікацій припадає на керівників, працівників природоохоронних установ, аспірантів, здобу-

вачів, викладачів навчальних закладів, вчителів, магістрантів. Середньостатистичний випуск, без урахування шести спецвипусків матеріалів наукових міжнародних конференцій, містить 24 наукові публікації. Особливо виділяються за кількістю публікацій наукові збірники 2002, 2004, 2005, 2010 років, що пов'язано з проведенням на географічному факуль-

теті ТНПУ міжнародних наукових форумів. Найчисельнішими у науковому часописі є публікації з проблем рекреаційної географії і туризму (22,5%), на суспільно-географічну тематику – (19,0%), конструктивно-географічну – (18,5%), природничо-географічну – (15,0%) та природоохоронну – (14,4%), з історії та методології науки – (10,7%) (рис.1, табл 1.).

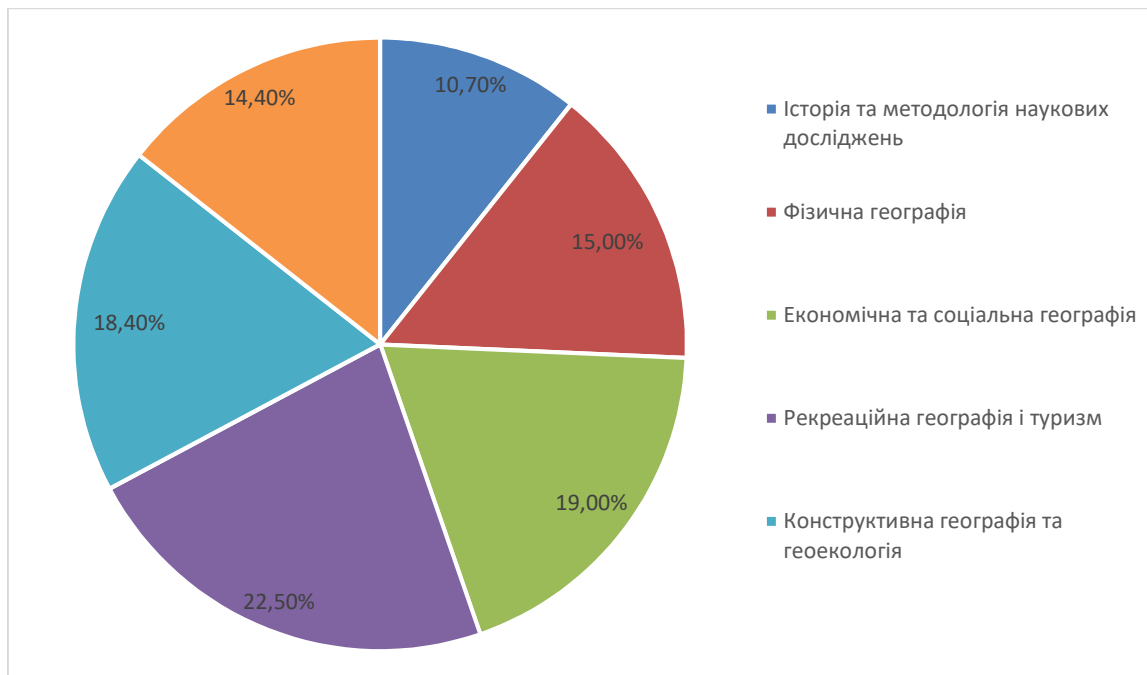

Рис.1. Частка публікацій за тематиками 60-и номерів часопису

У матеріалах часопису представлені публікації таких провідних вчених як: Л.Г.Руденка, О.І. Шаблія, П.Г. Шищенко, Я.Б. Олійника, С.М. Стойка, О.Г. Топчієва, Я.І. Жупанського, М.Д. Пістуна, С.П. Позняка, О.М. Адаменка, С.І. Іщука, І.П. Ковальчука, В.П. Палієнко, В.І. Нагірної, В.П. Руденка, Г.І. Денисика, В.М. Петліна, відомих українських науковців: І.М. Байрак, З.Г. Гамкала, В.А. Барановського, А.В. Мельника, О.В. Романчук, О.М. Клименка, Б.Я. Голояда, С.А. Лісовського, В.С. Олійника, О.В. Заставецької, І.М. Пушкарка, М.Я. Сивого, Л.П. Царика, А.А. Кирильчука, Я.О. Адаменка, С.І. Кукурудзи, С.П. Сонька, В.М. Воловика, А.В. Гудзевича, Н.Н. Коцан, М.О. Барановського, О.О. Любіцевої, Л.А. Волкової, І.М. Волошина, І.І. Назаренка, А.Б. Богущького, І.С. Паранька, Д.І. Ковалишин,

Л.Ф. Дубіс, М.Д. Заячука, П.О. Сухого, Т.І. Божук, З.П. Паньківа, Р.М. Лозинського, В.В. Яворської, Н.С. Гавриш, В.Г. Гаськевича, І.С. Круглова, П.І. Штойка, Л.Б. Заставецької, Є.А. Іванова, А.В. Кузішина, Ю.О. Кисельова, І.Я. Папіша, Г.П. Щуки С.М. Шевчука, В.А. Сича, Ю.О. Клименка, О.М. Нікіпелової, С.В. Шмалей, В.Я. Потапенка, В.В. Мендерецького, А.А. Ляценка, Г.В. Машіки, Т.С. Ямелінця, Б.І. Заставецького, О.О. Кагала, В.С. Грицевича, М.М. Книш, Я.О. Мариняка, М.І. Кульбіді, Н.В. Муніч, В.О. Балабух, а також зарубіжних вчених І.Козака, Емінова Закіра, Надирова Абдулелі огли, Масімова Масіда, С. Двінських, С. Яніка, Й. Партики, А. Дудіч-Фальновської, А.Сочувки, В.Лихолат та інших.

Таблиця 1

Розподіл кількості публікацій за рубриками у „Наукових записках ТНПУ” за періодами

Рубрики	Кількість статей, 1998- 2011 рр.,од	Частка, %	Кількість статей, 2012-2025 рр. ,од	Частка, %
Історія географії та історична географія, історія і методологія науки	120	9,74	88	10,7
Фізична географія	174	14,11	122	15,0
Економічна та соціальна географія	369	29,99	154	19,0
Конструктивна географія та геоecологія	190	15,40	152	18,5

Рациональне природокористування та охорона природи	177	14,35	116	14,4
Рекреаційна географія і туризм	105	8,35	187	22,5
Рубрики спецвипусків	98	7,66	-	-
Загальна кількість публікацій за роками	1233	100	819	100

Необхідно відмітити серію публікацій Й. Свинка, присвячену невідомим широкому колу видатним вченим-географам, геологам, педагогам – Івану Теслі, Юліану Медвецькому, Миколі Мельнику, Юрію Полянському. Фундаментальні праці з екологічної географії – нового напрямку конструктивно-географічних досліджень, - опубліковані професорами П. Шищенком, В. Барановським, Я. Олійником є класичним взірцем наукових публікацій. У публікаціях В. Петліна основна увага зосереджена на інноваційних методологічних підходах у ландшафтознавчих конструктивно-географічних дослідженнях. Праці Л. Царика, П. Царика з проблем розвитку у Подільському регіоні альтернативних видів заповідного і рекреаційного природокористування, формування екомереж пронизані методологією сталого розвитку. Серія статей М. Сивого з оцінки і використання мінерально-сировинних ресурсів спрямована на їх ефективне використання. У матеріалах збірок представлена низка оригінальних праць як за вибором тематик (І. Круглова, А. Кузишина, Л. Заставецької, О. Кагала, І. Дітчука), так і за постановкою завдань (Л. Руденка, П. Шищенка, С. Стойка, С. Позняка, І. Ковальчука).

Особливим доробком наукового видання є публікації молодих вчених за матеріалами дисертаційних досліджень, які пройшли апробації на наукових конференціях різних рівнів і представлені матеріалів за рекомендаціями наукових керівників у редакційну колегію часопису.

У фаховому виданні опубліковані матеріали шести міжнародних наукових конференцій: з розвитку географічної освіти і науки на зламі тисячоліть (2002), становлення і розвитку екологічної географії (2004), регіональних суспільно-географічних досліджень (2005), сталого природокористування (2010), «Подільських читань» 2023, «Подільських читань» 2025 рр., які були успішно проведені на географічному факультеті ТНПУ [2,6].

За показником абсолютної кількості наукових публікацій у Наукових записках ТНПУ. Серія: географія проведена типологія географічних центрів України, що дозволило виокремити такі типологічні групи.

До групи наукових центрів з найвищою питомою вагою публікацій у Наукових запис-

ках віднесені: Тернопільський, Львівський та Чернівецький (більше 20,1%)

Вклад науковців географічних наукових центрів у розбудову Наукових записок ТДПУ та ТНПУ відображено на картосхемі (рис. 2). Другу типологічну групу складають: Волинський, Івано-Франківський, Хмельницький разом із Кам'янець-Подільським наукові центри (15,1-20,0% публікацій).

У третю типологічну групу увійшли Київський, Харківський, Одеський, Вінницький, Черкаський разом з Уманським наукові географічні центри (10,1-15% наукових праць).

До четвертої типологічної групи із вагою публікацій (5,1-10,0) % входять Чернігівський з Ніжинським, Сумський, Полтавський, Дніпровський з Криворізьким наукові центри.

У п'яту типологічну групу входять Рівненський, Житомирський, Кропивницький, Миколаївський, Херсонський, Запорізький, Донецький, Луганський, Кримський наукові центри з вагою публікацій менше 5,0% (рис.2).

Наведені результати є свідченням того, що попри основний вклад регіональних наукових центрів Волині, Поділля, Прикарпаття і Буковини у формування матеріалів збірок наукового часопису, він визнаний географічною громадськістю України.

Офіційна розсилка журналу, а також його розповсюдження серед бібліотек вищих навчальних закладів, авторів публікацій сприяє популяризації матеріалів видання серед науковців, магістрантів і студентів вищих навчальних закладів, працівників науково-дослідних, природоохоронних установ, вчителів географії, екології.

Перспектива розвитку наукового видання вбачаємо у поєднанні традиційних видань з матеріалами спеціальних випусків, присвячених проведенню у регіоні міжнародних та всеукраїнських наукових форумів. Редакційна колегія вважає за доцільне запропонувати в якості тематик курсових робіт з відповідних освітніх програм підготувати серію творчих публікацій для детального висвітлення ролі наукових географічних центрів у становленні часопису та популяризації географічних знань серед наукової спільноти. Потребує розширення публікації наукових рецензій на важливі наукові видання, з метою їх популяризації у географічному інформаційному просторі України.

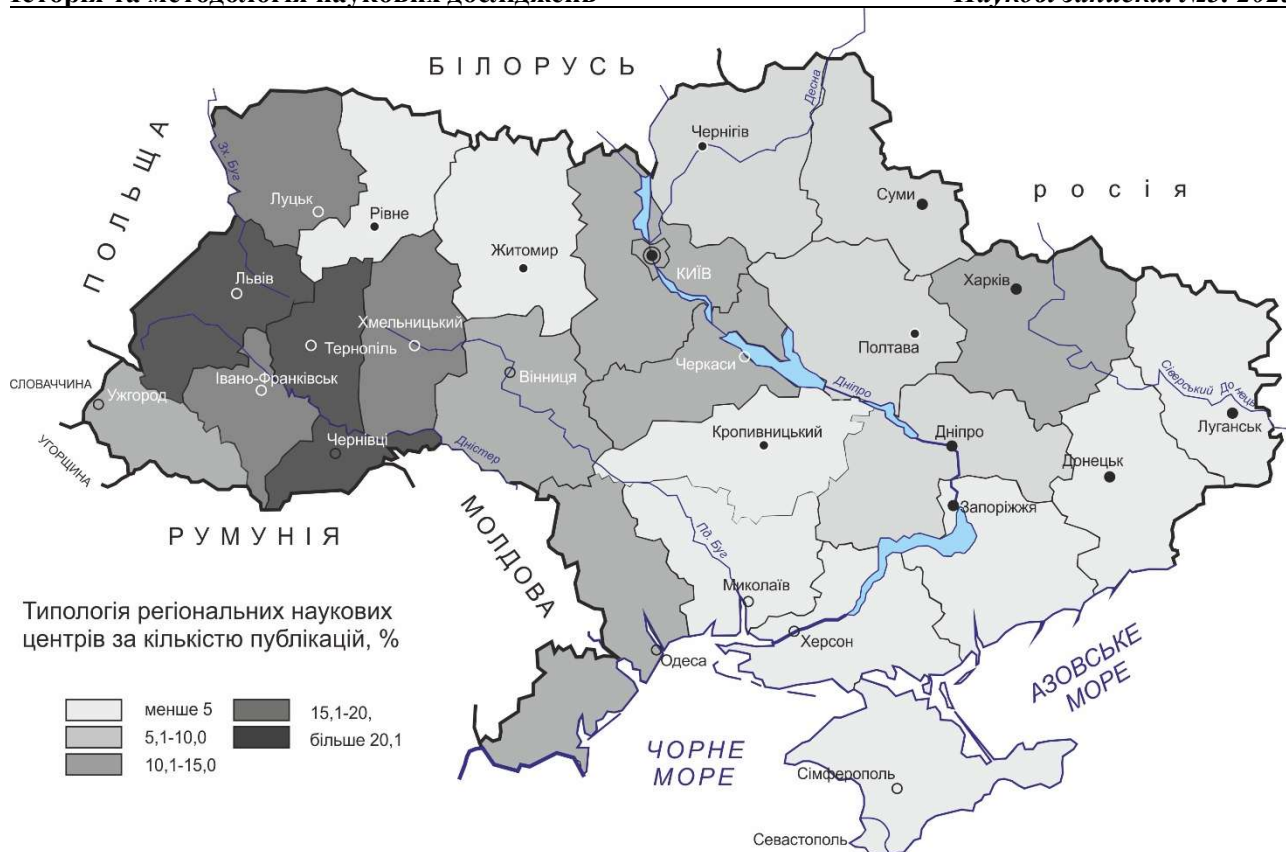

Рис. 2. Типологія регіональних наукових центрів за кількістю публікацій у часописі

Висновки. Наприкінці 90-х – початку 2000-х років відбулось становлення „Наукових записок ТНПУ. Серія: географія” як фахового наукового видання визнаного у широких колах географічної спільноти. Опубліковані 60 номерів часопису впродовж 28 років засвідчують, що він відіграє важливу роль у популяризації

новітніх географічних доробок, географічних знань серед наукових осередків і студентської молоді. У становленні видання особлива роль належить представникам регіональних географічних центрів освіти і науки, усім без винятку його авторам.

Література:

1. Бюлетень ВАК України. К., 1997, № 1. 92 с.
2. Матеріали Міжнародної конференції «Подільські читання 2023». Тернопіль, Ред.-видавн.відділ 2023. 186 с.
3. Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. – Тернопіль, 1998. №1. 88 с.
4. Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. Тернопіль, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003. – №№1,2,3.
5. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. Тернопіль, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011. №№1,2,3.
6. Подільські читання-2025: науковий простір: міждисциплінарні напрями та стратегії розвитку територіальних громад: матеріали міжнародної наук.-практ. Конф. Присвяченої 25-ій річниці створення кафедри геоєкології та гідрології у Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка і 10-ій річниці створення територіальних громад в Україні (6-5 листопад 2023 р.). За ред. Проф. Л.П. Царика. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2025. 185 с.
7. Царик Л.П. Десятилітня діяльність кафедри геоєкології... Тернопільського національного педагогічного університету: здобутки, проблеми, перспектива. Матеріали III Міжнародної наукової конференції «Стале природокористування: підходи, проблеми, перспектива». Тернопіль, 28-29 травня 2010 р. –Тернопіль: Наук.-видавн. Відділ ТНПУ, 2010, С.172-175.
8. Царик Л.П.30-й випуск фахового часопису „Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія”: становлення і значення для розвитку географічної освіти і науки. Наукові записки ТНПУ. Серія: Географія. Тернопіль: Тайп, 2011. № 2 С. 3-8
9. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Подільські читання 2010» Міжнародної наукової конференції «Стале природокористування: підходи, проблеми, перспектива». Тернопіль, 28-29 травня 2010 р. –Тернопіль: Наук.-видавн. Відділ ТНПУ, 2010, 204 с.
10. Царик Л.П. Роль кафедри геоєкології ТНПУ у реалізації стратегічних завдань розвитку екологічної освіти і науки. Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної та екологічної науки: матеріали міжнародної наук.-практ. Конф. Присвяченої 25-річчю відкриття спеціальності «Екологія» у Тернопільському національному

педагогічному університеті ім. В. Гнатюка (7-8 травня 2019 р.) // наук. Ред. Л.П. Царик, М.Я. Сивий, А.В. Кузишин, Я.О. Мариняк. Тернопіль: СМП «Тайп», 2019. С. 5-10.

11. Царик Л.П., Царик П.Л. Роль Тернопільського наукового центру у розвитку еколого-географічних досліджень в Україні. Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної, туризмологічної та екологічної науки. Матеріали 2 міжнародної науково-практичної конференції, Тернопіль, 2020, С.24-38
12. Царик Л.П. З історії становлення спеціальності «Екологія, охорона навколишнього природного середовища та збалансоване природокористування» і кафедри геоecології ...у Тернопільському національному педагогічному університеті в період 1993-2014 рр. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 25-ій річниці створення кафедри геоecології та гідрології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка і 10-ій річниці початку створення територіальних громад в Україні 6-7 листопада 2025 року м. Тернопіль: ред.-видавн. Відділ ТНПУ. С.5-10.

References:

1. Biuletен VAK Ukrainy. К., 1997, № 1. 92 s.
2. Materialy Mizhnarodnoi konferentsii «Podilski chytannia 2023». Ternopil, Red.-vydavn.viddil 2023. 186 s.
3. Naukovi zapysky Ternopil'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriiа: Heohrafiia. – Ternopil, 1998. №1. 88 s.
4. Naukovi zapysky Ternopil'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriiа: Heohrafiia. Ternopil, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003. – №№1,2,3.
5. Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriiа: Heohrafiia. Ternopil, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011. №№1,2,3.
6. Podilski chytannia-2025: naukovyi prostir: mizhdystyplinarni napriamy ta stratehii rozvytku terytorialnykh hromad: materialy mizhnarodnoi nauk.-prakt. Konf. Prysviachenoї 25-ii richnytsi stvorennia kafedry heoekolohii ta hidrolonii u Ternopil'skomu natsionalnomu pedahohichnomu universyteti im. V. Hnatiuka i 10-ii richnytsi stvorennia terytorialnykh hromad v Ukraini (6-5 lystopad 2023 r.). Za red. Prof. L.P. Tsaryka. Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka, 2025. 185 s.
7. Tsaryk L.P. Desiatylitnia diialnist kafedry heoekolohii... Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu: zdobutky, problemy, perspektyva. Materialy III Mizhnarodnoi naukovoї konferentsii «Stale pryrodokorystuvannia: pidkhody, problemy, perspektyva». Ternopil, 28-29 travnia 2010 r. –Ternopil: Nauk.-vydavn. Viddil TNPU, 2010, S.172-175.
8. Tsaryk L.P.30-y vypusk fakhovoho chasopysu „Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriiа: heohrafiia”: stanovlennia i znachennia dlia rozvytku heohrafichnoi osvity i nauky. Naukovi zapysky TNPU. Seriiа: Heohrafiia. Ternopil: Taip, 2011. № 2 S. 3-8
9. Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Podilski chytannia 2010» Mizhnarodnoi naukovoї konferentsii «Stale pryrodokorystuvannia: pidkhody, problemy, perspektyva». Ternopil, 28-29 travnia 2010 r. –Ternopil: Nauk.-vydavn. Viddil TNPU, 2010, 204 s.
10. Tsaryk L.P. Rol kafedry heoekolohii TNPU u realizatsii stratehichnykh zavdan rozvytku ekolohichnoi osvity i nauky. Mizhdystyplinarni intehratsiini protsesy u systemi heohrafichnoi ta ekolohichnoi nauky: materialy mizhnarodnoi nauk.-prakt. Konf. Prysviachenoї 25-richchiu vidkryttia spetsialnosti «Ekolohiiа» u Ternopil'skomu natsionalnomu pedahohichnomu universyteti im. V. Hnatiuka (7-8 travnia 2019 r.) // наук. Ред. Л.П. Царик, М.Іа. Сивий, А.В. Кузишин, Я.О. Мариняк. Тернопіль: СМП «Тайп», 2019. С. 5-10.
11. Tsaryk L.P., Tsaryk P.L. Rol Ternopil'skoho naukovoho tsentru u rozvytku ekoloho-heohrafichnykh doslidzhen v Ukraini. Mizhdystyplinarni intehratsiini protsesy u systemi heohrafichnoi, turyzmolohichnoi ta ekolohichnoi nauky. Materialy 2 mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, Ternopil, 2020, S.24-38
12. Tsaryk L.P. Z istorii stanovlennia spetsialnosti «Ekolohiiа, okhorona navkolishnogo pryrodnoho seredovyshcha ta zbalansovane pryrodokorystuvannia» i kafedry heoekolohii ...u Ternopil'skomu natsionalnomu pedahohichnomu universyteti v period 1993-2014 rr. Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii prysviachenoї 25-ii richnytsi stvorennia kafedry heoekolohii ta hidrolonii Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka i 10-ii richnytsi pochatku stvorennia terytorialnykh hromad v Ukraini 6-7 lystopada 2025 roku m. Ternopil: red.-vydavn. Viddil TNPU. S.5-10.

Надійшла до редакції 18.09.2025 р.

Прийнята до друку 18.10.2025 р.

Опублікована 29.12.2025 р.